

Eduskunnan hallintovaliokunnalle
HaV@eduskunta.fi

Pohjanmaan ely-keskuksen asiantuntijalausunto, joka koskee HE 15/2017 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi

Keskityn lausunnossani maakuntaudistuksen kasvupalveluihin liittyviin huomioihin.

Maakunnan rahoituksen yleiskatteellisuus ei takaa kasvupalvelujen riittävää rahoitusta

Maakuntien toiminta on tarkoitus rahoittaa pääosin valtion rahoituksella ja osaksi palvelujen käyttäjiltä perittävillä asiakasmaksuilla. Valtion rahoitusosuus määräytyisi laskennallisesti osin maakunnan asukasluvun ja osin palvelujen tarpeen ja olosuhdetekijöiden perusteella.

Hallituksen 5.4.2016 tekemän linjauksen mukaan maakuntien valtionrahoitus osoitetaan yleisenä valtionosuutena. Valtion rahoitus maakunnille olisi siten yleiskatteellista, jolloin maakunta päättäisi rahoituksen käytöstä ja kohdentamisesta toimivaltansa rajoissa. Myös kasvupalvelujen rahoitus tulisi yleiskatteellisesta osuudesta.

Perustettavat maakunnat ovat kooltaan ja olosuhteiltaan keskenään erilaisia ja siksi kasvupalveluihinkin käytettävissä oleva rahoitus voi vaihdella huomattavasti alueittain, kun selviönä voidaan pitää sitä, että sote-kulut vievät leijonanosan maakunnan käytettävissä olevista varoista. **Pelkona onkin, että kasvupalveluihin, erityisesti työttömyyden hoitoon ja yritysten kehittämiseen, kohdistuva rahoitus jää tarpeisiin nähden alimitoitetuksi.** Kasvupalvelut ovat sikäli tärkeä maakunnan palvelu, että se edistää verotulojen kertymistä ja syrjäytymisen ehkäisyä.

Itsehallinnolliset maakunnat muodostavat Suomeen uuden hallinnollisen tason. Valtion on kuitenkin tarkoitus ohjata tiukasti maakuntien toimintaa ja taloutta. Itsehallinnon ja maakunnan varojen maakunnallisten tarpeiden mukaisen käytön toteutumiseksi **maakunnat tulevat tarvitsemaan suoraa verotusoikeutta.**

Maakunnan palveluja tuotetaan myös valtakunnallisesti

Maakunnille perustetaan kolme maakuntien yhteisesti omistamaa valtakunnallista palvelukeskusta (toimitilapalvelut, henkilöstö- ja taloushallintopalvelut sekä tietohallinto- ja tietojärjestelmäpalvelut). Kansalaisten tasavertainen palvelu eri maakunnissa edellyttää ainakin ICT –palvelujen osalta maakuntien sitoutumista kansalliseen palveluarkkitehtuuriin. Tällä hetkellä usealla toimialalla on käytössä myös valtakunnalliset ASPAt, jotka ovat keskitettyjä puhelinpalveluja. Näidenkin jatko on maakuntaudistuksesta huolimatta tärkeää turvata.

Epävarmaa näyttäisi tällä hetkellä kuitenkin olevan se, **missä määrin maakunnat sitoutuvat käyttämään valtakunnallisia palvelukeskuksia tai muita valtakunnallisia palveluja.** Kokemuksen mukaan tehtävien keskittämiset varmistavat palvelujen tasalaatuisuutta ja tuovat kustannussäästöjä.

Digitalisaatiosta on otettava kaikki mahdollinen irti vaikuttavuuden ja tuottavuuden parantamiseksi

Miljoonien investoinnit vaativa digitalisaatio pyritään maakuntauudistuksen yhteydessä toteuttamaan muodostamalla yhtenäisen palvelualusta. Tavoitteena on palveluekosysteemi, jossa yhdistyvät eri toimijoiden tietojärjestelmät, toimintaprosessit ja sujuva tietojen liikkuvuus.

Maakuntien toimintaprosessien digitalisointi ja toimivat tietojärjestelmät on välttämättömiä tuottavuustavoitteisiin pääsemiseksi. Myös kasvupalvelujen kokonaisuus sisältää valtakunnallisesti tuotettuja tietojärjestelmäpohjaisia palveluja, jotka ovat varsinkin henkilöasiakkaan palveluissa merkittävässä asemassa. **Nykyiset tietojärjestelmät ovat vanhenemassa, mikä on riski digitalisaation onnistumiselle kasvupalvelujen osalta.** Digitaalisten palvelujen sujuva synkronointi maakunnan muihin palveluihin on myös varmistettava.

Henkilöstön asema huolestuttaa

Maakuntauudistuksen henkilöstövaikutukset ovat merkittäviä erityisesti kasvupalveluja rakennettaessa. Uudistuksessa ei ehdoteta maakuntiin siirtyvälle henkilöstölle mitään erityistä irtisanomissuojaa. Tällä hetkellä arvioidaan, että vain noin 15-20 % nykyisten TE-toimistojen henkilöstä jää maakunnan palvelukseen; muiden on löydettävä työtä yksityisiltä kasvupalvelumarkkinoilta. Siirtymäaikoja sekä irtisanomissuojaa on syytä tarkastella.

Maakunnalle säädettäväksi esitetty velvollisuus tarkastella markkinoiden tilannetta (markkinapuuteselvitys) on jatkuva ja yhdessä oman tuotannon rajoitusta koskevien esitysten kanssa tämä **merkitsee maakunnan kasvupalvelutuotantohenkilöstön osalta pysyvää epävarmuutta työnantajasta.** Tilanne voi johtaa siihen, että maakunta-työnantajan henkilöstöpolitiikka on epävakaata, maakunnassa on käynnissä toistuvat yt-neuvottelut. Riskinä on että maakunta ei saa palvelukseensa tarvittavaa osaamista. Henkilöstön toimenkuvia joudutaan laajentamaan sekä panostamaan koulutukseen henkilöstön siirtyessä uusiin tehtäviin.

Kasvupalvelu-uudistuksen valmisteluvaiheen edellyttämä uuden toimintamallin hahmottaminen sekä esitetty varsinainen kasvupalvelujen tuottamisen kokonaisuus aiheuttaa henkilöstössä epävarmuutta erittäin pitkän ajan. **Tältä osin HE:ssä esitetty arvio maakuntauudistuksen henkilöstövaikutuksista on liian optimistinen.**

Pohjanmaan Ely-keskus

Ylijohtaja Kaj Kaski